

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021  
Α' ΦΑΣΗ

E\_3.Αλ1(α)

ΤΑΞΗ: Α' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 9 Ιανουαρίου 2021  
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

**A<sup>1</sup>.** Την επομένη έφτασε από τη Ναύπακτο ο Αθηναίος στρατηγός Νικόστρατος του Διειτρέφους, με δώδεκα καράβια και πεντακόσιους Μεσσήνιους οπλίτες. Διαπραγματεύτηκε με τις δύο παρατάξεις και τις έπεισε να συμφιλιωθούν. Συμφωνήθηκε να δικάσουν τους δέκα πρωταίτιους - που είχαν άλλωστε φύγει αμέσως από την πόλη - και να μην πειράξουν κανέναν άλλον. Θα έκαναν σπονδές μεταξύ τους και συμμαχία με τους Αθηναίους. Αφού τα πέτυχε όλα αυτά, ο Νικόστρατος ετοιμάζόταν να φύγει, αλλά οι αρχηγοί των δημοκρατικών τον έπεισαν να τους αφήσει πέντε καράβια του, ώστε να αποθαρρυνθούν οι αντίπαλοί τους να κάνουν κίνημα. Σε αντάλλαγμα θα του έδιναν πέντε κερκυραϊκά καράβια με δικά τους πληρώματα.

**B1.a<sup>2</sup>** παραγίγεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου: Πρόκειται για τον Αθηναίο στρατηγό Νικόστρατο, ο οποίος κατέφθασε προς ενίσχυση των δημοκρατικών με 12 καράβια από την Ναύπακτο. Στη Ναύπακτο αγκυροβολούσε μόνιμα μοίρα του αθηναϊκού στόλου λόγω της καίριας θέσης της περιοχής για τον έλεγχο του Κορινθιακού κόλπου και των θαλάσσιων δρόμων προς τη Δύση.

δέκα μὲν ἄνδρας τὸν αἰτιωτάτους κρῖναι: Πρόκειται για τους κατ' εξοχήν υπαίτιους, δηλαδή αυτούς που πήραν μέρος στη σφαγή του βουλευτηρίου και στις μάχες. Ανάμεσα σ' αυτούς οι πέντε θα ήταν εύλογα οι ολιγαρχικοί που είχαν καταδικαστεί αρχικά για το κόψιμο των χαράκων από το τέμενος του Δία και του Αλκίνου από τον εθελοπρόξενο των Αθηναίων τον Πειθία, ως ανταπόδοση στη δίκη πολιτικής σκοπιμότητας στην οποία τον είχαν παραπέμψει.

<sup>1</sup> ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ (Μετάφραση Α. Βλάχου), σελ.

36

<sup>2</sup> Σχολικό εγχειρίδιο ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ, σελ. 322, 324

## ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021

Α' ΦΑΣΗ

E\_3.Αλ1(α)

οἵ οὐκέτι ἔμειναν: Μετά από τη συμφωνία του Νικόστρατου με τους Κερκυραίους, οι δέκα ολιγαρχικοί δεν έμειναν για να δικαστούν (όπως είχε προτείνει ο Νικόστρατος), αλλά έφυγαν. Πιθανόν θεωρείται ότι είχαν φύγει πριν ο Νικόστρατος κάνει τις προτάσεις του.

τὸ τῶν Διοσκόρων ιερόν : Δεν είναι γνωστή η θέση του ιερού αυτού. Η καταφυγή στο ιερό συνιστά ικεσία και, όπως είναι γνωστό, οι ικέτες θεωρούνταν πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα. Οι Διόσκουροι (Κάστορας και Πολυδεύκης) ήταν δίδυμοι ήρωες γιοι της Λήδας και του Δία. Η λατρεία τους έχει τις ρίζες της στη Σπάρτη, όπου τους τιμούσαν ως προστάτες του σπαρτιατικού κράτους. Λατρεύονταν επίσης σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και ως προστάτες των ναυτικών. Συνεπώς, σε μια πόλη με τόσο αναπτυγμένη ναυτιλία, όπως ήταν η Κέρκυρα, ήταν επόμενο να υπάρχει ιερό των δίδυμων αδερφών.

**B1.β** Αν και ο Νικόστρατος από την πρώτη στιγμή της αφίξης του στην Κέρκυρα έδειξε ιδιαίτερη μετριοπάθεια στο χειρισμό της κρίσης που επικρατούσε εκεί, οι αντιμαχόμενες παρατάξεις (ολιγαρχικοί - δημοκρατικοί) εκδηλώνουν έντονη ψυχρότητα, καχυποψία και διάθεση εκδικητικότητας μεταξύ τους.

Αυτό καθίσταται εμφανές, αμέσως μετά από την τυπική συμφιλίωση που πέτυχε ο Νικόστρατος ανάμεσα σε ολιγαρχικούς και δημοκρατικούς, όταν τους παρότρυνε να παραπέμψουν σε δίκη τους δέκα πρωταίτιους για τις φασαρίες ολιγαρχικούς και να ζήσουν αρμονικά. Οι αρχηγοί των δημοκρατικών - και ενώ ο Νικόστρατος ετοιμαζόταν να φύγει από την Κέρκυρα - **τον έπεισαν να τους αφήσει πέντε από τα καράβια του, ώστε να αποθαρρυθούν οι αντίπαλοί τους (οι ολιγαρχικοί) να κάνουν κίνημα «οἵ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἥσσόν τι ἐν κινήσει ὥσιν οἱ ἐναντίοι».** Οι δημοκρατικοί φαίνεται ότι θεωρούν την παρουσία των αθηναϊκών πλοίων στην Κέρκυρα ως αποτρεπτικό μέσο της επιθετικότητας των αντιπάλων τους. Αμέσως μόλις ο Νικόστρατος συμφώνησε, **οι δημοκρατικοί τα επάνδρωσαν με ολιγαρχικούς «οἵ δὲ τοὺς ἔχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς».** Με τον τρόπο αυτό οι δημοκρατικοί θα μπορούσαν να ελέγχουν τους ολιγαρχικούς και να τους καταστήσουν ακίνδυνους, αποτρέποντας οποιαδήποτε ανταρσία εκ μέρους τους. Το κλίμα της καχυποψίας συντηρείται το ίδιο έντονα και από τους ολιγαρχικούς, **καθώς φοβούμενοι μήπως οι δημοκρατικοί τους στείλουν στην Αθήνα, κάθισαν ως ικέτες στο ιερό των Διοσκούρων «δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Αθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ιερόν».** (Σημειωτέον ότι οι ικέτες θεωρούνταν πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα). Το μέγεθος της επιφυλακτικότητας και της καχυποψίας των ολιγαρχικών προς τους δημοκρατικούς στη συγκεκριμένη περίπτωση γίνεται ακόμα πιο εμφανές,

## ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021

### Α' ΦΑΣΗ

E\_3.Αλ1(α)

καθώς ούτε ο Νικόστρατος - παρά τη διαλλακτικότητα που επέδειξε εμφανώς μέχρι τώρα - μπόρεσε να τους καθησυχάσει και να τους πείσει να σηκωθούν από το ιερό «Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ως δὲ οὐκ ἔπειθεν...». Οι δημοκρατικοί με απροκάλυπτη πλέον διάθεση εκδικητικότητας και με την πρόφαση ότι η όλη στάση και η αρνηση των ολιγαρχικών να φύγουν με τον στόλο υποδηλώνει σκοπιμότητα εκ μέρους τους «ώς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοούμενων τῇ τοῦ μὴ ζυμπλεῖν ἀπιστίᾳ» μπήκαν στα σπίτια τους και πήραν τα όπλα, ενώ θα είχαν σκοτώσει όσους ολιγαρχικούς συναντούσαν, αν δεν τους εμπόδιζε ο Νικόστρατος «τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἵς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκάλυσε, διέφθειραν ἄν». Η τελευταία αυτή κίνηση των δημοκρατικών πυροδότησε έτι περισσότερο το κλίμα της καχυποψίας εκ μέρους των ολιγαρχικών ώστε περίπου τετρακόσιοι κατέφυγαν ως ικέτες στο ιερό της Ήρας «Ὀρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἡραιον ἱκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων». Τέλος, οι δημοκρατικοί συντηρώντας το εχθρικό κλίμα και από φόβο μήπως κάνουν κίνημα οι ολιγαρχικοί, τους σηκώνουν από το ιερό και τους μεταφέρουν στο νησί απέναντι από το Ήραιο και τους εφοδίαζαν οι ίδιοι με τα αναγκαία. «Ο δὲ δῆμος δεῖσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο».

Όλα τα παραπάνω δείχνουν την ψυχρότητα ανάμεσα στους δύο αντιπάλους που διανθίζεται με καχυποψία, επιθετικότητα και εχθρότητα. Ο Θουκυδίδης παραθέτει με λεπτομέρειες τις ενέργειες και τις αντιδράσεις της κάθε πλευράς φωτίζοντας διαδοχικά τις πράξεις όλων των παραγόντων που διαμορφώνουν τα γεγονότα.

**B1.γ** Στο κείμενο Α ο Αθηναίος στρατηγός Νικόστρατος κατέφθασε την επόμενη μέρα από τη νίκη των δημοκρατικών στην Κέρκυρα με δώδεκα πολεμικά πλοία και πεντακόσιους Μεσσήνιους οπλίτες. Από την πρώτη στιγμή της αφίξεώς του, ο Νικόστρατος δείχνει **ιδιαίτερη μετριοπάθεια** στον χειρισμό της κρίσης. **Ακολούθησε συμβιβαστική πολιτική**, καθώς διαπραγματεύτηκε με τις δύο παρατάξεις και τις έπεισε να συμφιλιωθούν παραπέμποντας σε δίκη τους δέκα πρωταίτιους ολιγαρχικούς «ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἄλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἴτιωτάτους κρῖναι, οἵ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δὲ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἄλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Αθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἔχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν». Μάλιστα η χρήση του παρατατικού (ἔπρασσε) υποδηλώνει τις επίπονες και μακρές προσπάθειές του προς την κατεύθυνση αυτή. **Ψύχραιμος και διαλλακτικός**, όχι μόνο δεν πυροδοτεί την ήδη έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στην Κέρκυρα, αλλά **κινείται**

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021  
Α' ΦΑΣΗ

E\_3.Αλ1(α)

**διπλωματικά**, καθώς το ζητούμενο για αυτόν είναι να συμφιλιωθούν οι αντιμαχόμενες παρατάξεις στην Κέρκυρα, ώστε η συμμαχία της πατρίδας του με την Κέρκυρα να συναντήσει την ευρύτερη δυνατή αποδοχή. Στο πλαίσιο **της διαλλακτικότητάς του** αποδέχεται το αίτημα των δημοκρατικών για ανταλλαγή πέντε αθηναϊκών πλοίων με ισάριθμα κερκυραϊκά «οἱ δὲ τοῦ δῆμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν». Ο Νικόστρατος αποδεικνύεται ένας **ρεαλιστής εύστροφος διπλωμάτης**, που για το συμφέρον της Αθήνας δε διστάζει ακόμα και να προσεγγίσει τους ολιγαρχικούς ικέτες και να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια να τους καθησυχάσει για την τύχη τους «Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο».

Στο κείμενο Β αποκαλύπτονται οι στρατηγικές ικανότητες του Νικόστρατου ως αρχηγού του αθηναϊκού στόλου που παρίσταται ως σύμμαχος των δημοκρατικών Κερκυραίων απέναντι στους Πελοποννησίους. Αρχικά ο Νικόστρατος διαβλέποντας την αριθμητική υπεροχή των Πελοποννησίων και φοβούμενος την περικύκλωσή τους από τον εχθρό επιλέγει την επίθεση κατά κέρας, πράγμα που αιφνιδιάζει τους Πελοποννησίους. Στην αντεπίθεση των Πελοποννησίων, οι Αθηναίοι τρέπονται σε φυγή αργά, ώστε να τους ακολουθήσουν οι Πελοποννησίοι και να δώσουν χρόνο στους δημοκρατικούς Κερκυραίους να μπουν στο λιμάνι. Ο Νικόστρατος εν τέλει κατάφερε με μόλις 12 πλοία να αναχαιτίσει 53 εχθρικά, να διατηρήσει τον στόλο του αλώβητο, να προστατεύσει την αποχώρηση των αποδιοργανωμένων Κερκυραίων και να διασφαλίσει τα αθηναϊκά συμφέροντα στην Κέρκυρα (το οποίο ήταν εξ αρχής το ζητούμενο), καθώς εμπόδισε τους Σπαρτιάτες να πραγματοποιήσουν την προσχεδιασμένη απόβασή τους στο νησί. Τα παραπάνω καταδεικνύουν **τις ψύχραιμες επιλογές του, τη τόλμη του, τη μεγάλη ναυτική του εμπειρία καθώς και την οξύτατη κρίση του**. Είναι **εύστροφος** και **ευέλικτος** στις κινήσεις του, καθώς επιλέγει την επίθεση κατά κέρας προς αιφνιδιασμό των αντιπάλων ενώ καταφέρνει να τους απορροφήσει με τη φυγή του στόλου του και να δώσει χρόνο στους Κερκυραίους να μπουν στο λιμάνι. Είναι **ευφυής** και **μεθοδικός** στις κινήσεις του. Προστατεύει πάνω απ' όλα τα αθηναϊκά συμφέροντα, πράγμα που τον καθιστά **ρεαλιστή ως προς τον στόχο του και πολιτικά εύστροφο**.

*Ο Νικόστρατος στα παραπάνω κείμενα παρουσιάζεται ως ιδιαίτερα χαρισματική προσωπικότητα. Εύστροφος διπλωμάτης και ικανότατος ναύαρχος καταφέρνει να προασπίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα αθηναϊκά συμφέροντα στην Κέρκυρα. Η πολιτική ευφυΐα και ο ανθρωπισμός που επιδεικνύει στην περίσταση αυτή ο Νικόστρατος δε συναντιέται σε κανέναν άλλο Αθηναίο, με μόνη ίσως*

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021  
Α' ΦΑΣΗ

E\_3.Αλ1(α)

εξαίρεση τον Περικλή, ο οποίος φαίνεται ότι διέθετε το είδος της μεγαλοφροσύνης που η συμπεριφορά του Νικόστρατου αφήνει να διαφανεί.<sup>3</sup>

**B2.** 1Σ, 2Λ, 3Λ, 4Σ, 5Λ, 6Σ, 7Λ, 8Λ, 9Σ, 10Σ

**B3α.** Αποχώρηση: ξυγχωρῆσαι

Αλληλεγγύη: ἀλλήλοις

Αποδιοπομπαίος: ξυμπέμψειν

Καθίζηση: καθίζουσιν

Εξοπλισμός: ὀπλισθεὶς

- B3β.** 1. δ  
2. α  
3. ε  
4. γ  
5. β

**B4α.** ναυσί: νεῶν

ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους: ἄνερ αἰτιώτατες

προφάσει: προφάσεσι(ν)

ὑγιεῖς: ὑγιῆ

οῖς: οὖς

**B4β.** παραγίγνεται: παραγεγόνασι(ν)

ἐκώλυσε: κωλύσεσθαι

οίκεῖν: οἰκοῦμεν

κατέλεγον: κάτειπε

πείσας: πείθων

<sup>3</sup> Σχολικό εγχειρίδιο ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ, σελ. 334

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021  
Α' ΦΑΣΗ

E\_3.Αλ1(a)

**B5α.i.** ό Διειτρέφους: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, παράθεση στο “Νικόστρατος”

στρατηγὸς: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, παράθεση στο “Νικόστρατος”

τῇ ἐπιγιγνομένῃ: επιθετική μετοχή, ως ομοιόπτωτος ονοματικὸς επιθετικός προσδιορισμός στο “ἡμέρᾳ”

δώδεκα: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “ναυσὶ”

πεντακοσίοις: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “όπλίταις”

δέκα: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο “ἄνδρας”

Ἀθηναίων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο “στρατηγός”

Μεσσηνίων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική διαιρετική στο “όπλίταις”

ii. ἐς τὰς ναῦς: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού (ή της κίνησης - σκόπιμης ενέργειας) στο “κατέλεγον”

Ίκεται: επιρρηματικό κατηγορούμενο του σκοπού στο υποκείμενο “οἱ ἄλλοι”

**B5β.i.** οἱ οὐκέτι ἔμειναν: δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο “ἄνδρας”, κρίσεως, εκφέρεται με οριστική διότι δηλώνει το πραγματικό.

μὴ ἐς τὰς Αθήνας ἀποπεμφθῶσι: δευτερεύουσα ονοματική, ουσιαστική ενδοιαστική πρόταση ως αντικείμενο στη μετοχή “δείσαντες”, εκφέρεται με υποτακτική διότι δηλώνει προσδοκώμενο φόβο.

ii. γ. τελική